

Dr hab. Magdalena Wilk-Frańczuk, prof. UJ
Klinika Rehabilitacji IF Wydział Nauk o Zdrowiu
Uniwersytet Jagielloński – Collegium Medium

Recenzja pracy doktorskiej

pt. „Kształcenie i rozwój zawodowy fizjoterapeutów w Polsce i w Niemczech” mgr. Krzysztofa Handkiewicza

Przedstawiona mi do oceny praca podejmuje tematykę związaną z systemem kształcenia i wykonywania zawodu fizjoterapeuty w Polsce i w Niemczech. Zawód fizjoterapeuty jest samodzielnym zawodem medycznym chronionym uregulowaniami prawnymi, zarówno w Polsce jak i w Niemczech. Problematyka podjęta przez Doktoranta wskazuje na chęć wyjścia naprzeciw problemom i różnicom w zakresie szkolenia przed i podyplomowego oraz kariery zawodowej fizjoterapeutów w Polsce i w Niemczech, w szczególności dotyczy to opracowania postulatów zmian w tym zakresie.

Przedstawiona mi do oceny praca przygotowana została w formie monografii, liczy 218 stron maszynopisu i została podzielona na 10 części. Układ pracy nie jest typowy dla tego rodzaju opracowań, gdyż poprzez brak bezpośredniego rozdziału z wnioskami odbiega od ogólnie przyjętego schematu. Rozpoczyna się Spisem treści, Wykazem skrótów i Wstępem. Następnie zamieszczono trzy rozdziały stanowiące zasadniczą część pracy i na końcu: Zakończenie, Streszczenie, Abstrakt, Bibliografię i Aneks.

W krótkim Wstępie przedstawiono zwięzłe uzasadnienie podejmowanych w pracy badań i opis treści zawartych w pracy. Zawartość treści Wstępu nie jest typowa i w znacznej części stanowi nieuzasadnione powtórzenie informacji zawartych w innych częściach pracy (uzasadnienie podjęcia badań – rozdział 2.1; opis pracy – Streszczenie).

Rozdział pierwszy to Zarys ustaleń teoretycznych dotyczących fizjoterapii w Polsce i w Niemczech, gdzie w kolejnych podrozdziałach omówiono uwarunkowania historyczne i filozoficzne, zagadnienia związane z wykonywaniem zawodu fizjoterapeuty, takie jak: uwarunkowania rynku pracy, klasyfikację i charakterystykę oraz podstawy prawne

wykonywania zawodu fizjoterapeuty w Polsce i w Niemczech, a także systemu kształcenia i doskonalenia zawodowego. Całość tego rozdziału stanowi wyczerpujące wprowadzenie w omawianą tematykę. Sposób przedstawienia omawianych zagadnień poprawny, zwięzły, a zarazem wyczerpujący, stanowi również dobre uzupełnienie uzasadnienia planowanych w pracy badań. Jednak zwróciła moją uwagę nieścisłość: na str. 32 akapit 4 - Doktorant podaje informację, że w Aneksie zamieszczono w tabelach 6 i 7 szczegółowy wykaz realizowanych w toku studiów przedmiotów, jednak tabele o tej numeracji dotyczą wyników badań i znajdują się na stronie 87.

W rozdziale drugim przedstawiono Plan badawczy, z podrozdziałami 2.1. Uzasadnienie podjęcia badań; 2.2. Cel i przedmiot badań; 2.3. Hipotezy badawcze; 2.4. Metody, techniki i narzędzia badawcze; 2.5. Opis metod statystycznych; 2.6. Plan organizacji badań. Doktorant uzasadnia podjęcie tej tematyki badań, w którym powołuje się również na własne doświadczenia związane z wykonywaniem zawodu fizjoterapeuty w Polsce i w Niemczech. Jako cel pracy przyjęto wzbogacenie wiedzy teoretycznej dotyczącej przygotowania i doskonalenia w zawodzie fizjoterapeuty, analizę systemu szkolenia przed i podyplomowego oraz ścieżek rozwoju zawodowego i kariery zawodowej fizjoterapeutów w Polsce i w Niemczech. Celem zasadniczym pracy było opracowanie zestawu postulatów dotyczących kształcenia i doskonalenia zawodowego fizjoterapeutów. Określono również 4 cele szczegółowe: 1. Określenie struktury i specyfiki systemu kształcenia fizjoterapeutów w Polsce i w Niemczech; 2. Ocena sytuacji zawodowej fizjoterapeutów w Polsce i w Niemczech; 3. Określenie ścieżki kariery zawodowej fizjoterapeutów w Polsce i w Niemczech; oraz 4. Określenie możliwości rozwoju zawodowego fizjoterapeutów w Polsce i w Niemczech. Jako hipotezę główną sformułowano założenie występowania różnic w systemie kształcenia, sytuacji zawodowej oraz możliwościach rozwoju zawodowego fizjoterapeutów w Polsce i w Niemczech, uzupełnione 3 hipotezami szczegółowymi.

W podrozdziale 2.4. przedstawiono metody, techniki i narzędzia badawcze wykorzystane w przeprowadzonych badaniach. W badaniach wykorzystano metodę opisową oraz sondażu diagnostycznego w oparciu o autorski kwestionariusz ankiety, zweryfikowany w badaniu pilotażowym, składający się z 50 pytań zamkniętych i otwartych, podzielony na trzy części tematyczne: profil społeczno-demograficzny, ocena kształcenia zawodowego oraz ocena rozwoju zawodowego i kariery zawodowej. Ankieta została opracowana w języku polskim i niemieckim i zamieszczona na końcu pracy w Aneksie (jednak obie wersje różnią się np. pyt. 10).

W podrozdziale 2.5. przedstawiono szczegółowy opis zastosowanych metod statystycznych. Do badań zostali zaproszeni fizjoterapeuci z Polski i z Niemiec. Ostatecznie do badań zakwalifikowano 595 fizjoterapeutów z Polski i 590 z Niemiec. Na str. 64 zamieszczono informację, że : „Do badania właściwego zakwalifikowano 594 fizjoterapeutów z Polski i 595 z Niemiec”, lepiej byłoby użyć sformułowania, że „Do badania właściwego zaplanowano zakwalifikowanie 594 fizjoterapeutów z Polski i 595 z Niemiec”. W pracy brak także czytelnych kryteriów włączenia i wykluczenia z badań.

Rozdział trzeci to Wyniki badań i dyskusja. Na badania uzyskano zgodę Komisji Bioetycznej Uniwersytetu Rzeszowskiego. Badania przeprowadzono w latach 2017-2018 w dwóch etapach – badanie pilotażowe oraz główne. Przedstawione wyniki zostały podzielone na dwie części – pierwszą stanowi przedstawienie danych z badań pilotażowych, drugą z badań głównych. W badaniach pilotażowych wzięło udział 60 fizjoterapeutów (30 osób z Polski i 30 z Niemiec), ich wyniki przedstawiono w podrozdziałach 3.2.1. Profil społeczno-demograficzny badanych grup fizjoterapeutów, 3.2.2. Ocena kształcenia zawodowego przez badane grupy fizjoterapeutów i 3.2.3. Rozwój zawodowy i kariera zawodowa – ocena. Wyjaśnienia wymaga nieścisłość w badaniu pilotażowym dotycząca wieku badanych fizjoterapeutów i stażu pracy w zawodzie (min. 22 lata (Polska) i 20 lat (Niemcy), a min. staż pracy zakładał przedział od 5-6 lat). Również zwraca uwagę różnica w opisie ryciny 8, gdzie w tekście zamieszczono informację, że „20% - wykształcenie podyplomowe”, a według danych zawartych na rycinie powinno być „20 % - wykształcenie średnie”. Podrozdział 3.3. Analiza wyników badań na próbach reprezentatywnych – zawiera przedstawienie wyników badań głównych z podziałem na: 3.3.1. Profil społeczno-demograficzny, 3.3.2. Ocena kształcenia zawodowego przez badane grupy fizjoterapeutów i 3.3.3. Rozwój zawodowy i kariera zawodowa – ocena oraz 3.3.4. Analiza wieloczynnikowa wpływu wybranych czynników na satysfakcję z wykonywania („zawodu”) fizjoterapeuty i wpływu wybranych czynników na karierę zawodową badanych fizjoterapeutów. W zasadzie całość przedstawionych wyników poprawna, analizę ułatwia zebranie danych w tabelach oraz przedstawienie graficzne na rycinach. W opisie wyników zawartych w tabeli 26, w wyszczególnieniu najczęściej udzielanych odpowiedzi, pominięto wyniki dotyczące oceny Statystyki – 8,87%. Z kolei na str. 131 zwraca uwagę nieścisłość danych opisanych w tekście i zawartych w tabeli 28.

Podrozdział 3.4 to Dyskusja (18 stron maszynopisu) – jest wartościową częścią przedstawionej pracy. Doktorant omówił wyniki swoich badań w odniesieniu do dostępnego piśmiennictwa, dokonując również weryfikacji założonych hipotez. Całość dyskusji napisana poprawnie, spójna, oparta o właściwie cytowane piśmiennictwo. Uwagi dotyczą str. 162, na której zamieszczono informację iż, „wyniki badań Joanny Gotlib (powinno być Gotlib i wsp.) wskazują, że zawód fizjoterapeuty jest niedoceniany przez lekarzy i przez pielęgniarki”, a biorąc pod uwagę, że jest to publikacja z 2009 roku lepiej byłoby użyć czasu przeszłego. Dyskusja jest wartościową częścią pracy. Autor wykazał dobre przygotowanie do prowadzenia badań naukowych i samodzielność. Nasuwa się jednak pytanie dlaczego nie ma bezpośrednich wniosków jako osobnego rozdziału.

Kolejną częścią pracy jest Zakończenie, w którym Doktorant zamieścił 8 postulatów mających na celu poprawę kształcenia przyszłych fizjoterapeutów.

W kolejnych częściach pracy zamieszczono Streszczenia – Streszczenie w języku polskim oraz Streszczenie w języku angielskim (Abstract).

Następnym rozdziałem jest Bibliografia, według numeracji spis obejmuje 163 uzasadnione merytorycznie pozycje literatury obcej i polskiej, cytowane w tekście pracy, obejmujące lata 1960-2020, jednak tylko nieco ponad połowa z nich została opublikowana w ostatnich 10 latach i aż 26 pozycji w latach 1960-1999. Układ spisu nie jest poprawny i wymaga korekty. Spis nie jest alfabetyczny, nie jest też zgodny z kolejnością cytowania w tekście pracy, zawiera też błędy i braki w opisie, a niektóre pozycje piśmiennictwa są dublowane (np. poz. 14 i 89, poz. 64 i 131, poz. 65 i 75, poz. 90, 94 i 110). W miejscach cytowania pozycji w tekście pracy powinna być zachowana kolejność porządkowa numeracji (np. str. 43 jest: 39, 21, 73, 35, 28, 27, 54, 55, 5, 6, powinno być: 5, 6, 21, 27, 28, 35, 39, 54, 73). Nieuzasadnione wydaje się również cytowanie pozycji 110 na stronie 64.

Na końcu opracowania umieszczono Aneks zawierający: Spis tabel (39 tabel – w pracy jest 41 tabel); Spis rycin (76 rycin); oraz załączniki w postaci ankiety wykorzystanej w badaniach w języku polskim i niemieckim.

Praca napisana poprawnie językowo, staranna edytorsko, jednak Doktorant nie ustrzegł się błędów literowych, interpunkcyjnych i edytorskich, między innymi:

- str. 49 „wiersz 11 od góry „w pjednostkach naukowych...” powinno być „ w jednostkach naukowych”

- str. 64 „wiersz 16 od góry „ umożliwiło dokonanie adaptacji...” powinno być – „umożliwiło dokonanie adaptacji...”
- str. 90 „bobath”, powinno być „Bobath”;
- str. 124 „punkty spustkowe” powinno być „punkty spustowe”;
- str. 148 tytuł podrozdziału 3.3.4. „...na kariere zawodową” powinno być „na kariere zawodową”

Przedstawiona mi do recenzji praca jest oryginalnym dziełem Autora, który wykazał się umiejętnością w posługiwaniu się piśmiennictwem naukowym i znajomością podjętej tematyki. Założenia metodologiczne pozwoliły na uzyskanie wyników badań i weryfikację hipotez. Praca spełnia wymogi stawiane pracom doktorskim na stopień doktora, wyniki badań mają znaczenie poznawcze jak i praktyczne. Pracę oceniam pozytywnie, jednak przed upowszechnieniem drukiem wymaga ona korekty.

Mając powyższe na uwadze pozwalam sobie przedstawić Wysokiej Radzie Kolegium Nauk Medycznych Uniwersytetu Rzeszowskiego wniosek o dopuszczenie mgr. Krzysztofa Handkiewicza do dalszych etapów przewodu doktorskiego.

Kraków, dnia 28 grudnia 2020 roku

Klinika Rehabilitacji
Instytutu Fizjoterapii UJ CM

dr hab. Magdalena Wilk-Franiczak, prof. UJ
kierownik